THE BOOK WAS DRENCHED

UNIVERSAL
LIBRARY
OU_204845
UNIVERSAL
LIBRARY

'ప్రత్యూష' ప్రచురణము ౧౩

నిర్మాణగానము

రచన

శేషుబాబు, బి. ఏ., బి. ఇడి.

ప్రవేశిక

ఆచార్య కురుగంటి, ఎం. ఏ.

సాధన సమితి
సికింద్రాబాదు
(దక్షిణ)

అర్ధ రూపాయి

ఈ పుస్తకము దొరుకు విలాసము :—

1. రచయిత

చల్లపల్లి (కృష్ణాజిల్లా)

(via) మచిలీపట్నం

2. సాధన సమితి

సికింద్రాబాదు (దక్షిణ)

3. ఉత్తమాంధ్రగ్రంథవిక్రయశాల లన్నిటిలోను

పార్థివ — శరత్తు

సర్వ స్వామ్యములు

గ్రంథకర్తవి

నా నిర్మాణ పథముల

మంత్రపుష్పములు చల్లిన

నా తల్లికి

తండ్రికి

విద్యాశాలలకు

ఇతర

జాతీయ నిర్మాతలకు

అర్పితం

ప్రవేశిక

గ్రంథకర్త సాధన సమితి సభ్యుడు. సాహిత్య సాధకుడు. వృత్తివలన ఉపాధ్యాయుడు. బాలుర చిత్తవృత్తిని బాగా తెలిసినవాడగుటచేత దేశభాషాభిమానాలు బాల్యంలోనే పట్టుపడితే ఫలంపొందుతాయని తెలిసి ఈ గీతావళిని రచించినాడు. వీనిలో ఆంధ్రదేశ భాషా చరిత్రాంశాలు తొణికిసలాడుతున్నాయి. కొన్ని స్థలాలలో శైలి కొంచెము క్లిష్టమైనా మొత్తంమీద రసవంతంగానే ఉన్నదనటంలో యెంతమాత్రం అభ్యంతరంలేదు. బాలవిజ్ఞానం నిర్మాణానికి పునాదికాబట్టి గ్రంథనామంకూడా సమంజసంగానేఉన్నది. వీనిలో కొన్ని భావప్రధానాలుగా ఉండి పెద్దవారికికూడా పఠనీయం ఈపుస్తకం. ఇవి వ్రాసినందుకు గ్రంథకర్తను అభినందిస్తున్నాను.

నాంపల్లి,
8—12—45.

కురుగంటి సీతారామయ్య

గీతికా సూచి

	పుట
వందిగీతములు	
మాతృగీతి	1
మాతృభారతి	3
ఋణము	4
నీవు	4
నా స్వర్గము	5
అనుబంధము	25
ఆంధ్రవాణి	40
జాతీయగీతులు	
పక్షి	6
కారణజన్మ	7
ఆత్మసంగీతము	33
తత్త్వము	34
ఆ వాడు	37
ఏక మేవ	38
స్వాతంత్ర్యోత్సవము	39
ప్రబోధగీతులు	
కాలప్రబోధము	8
చరిత్ర	9
తూర్పువైపు హో !	10
పారతంత్ర్యము	11
భ్రమరగీతి	11
శిరోరత్నం	12
అన్నగానం	32
సవరణ	38
తెలుగు	38
క్రీడాగీతులు	
గుజ్జుపుక్కళ్ళ ఆట	13
ఆటకోడెతనం	16
బాలగీతులు	
చందమామ	14
ఆత్మ	20
తెలుగుబాలుడు	22
ప్రథమాభ్యాసకులు	24
తెలుగుతనం	36
డోలికాగీతులు	
డోలపాట	17
మేలుకొల్పు	21
నాటి తెలుగుతల్లి	23
బాలికాగీతులు	
తెలుగులు	26
సంక్రాంతిగీతం	27
కృషికగీతులు	
కృషిగౌరవం	28
కష్టార్జితం	30
శ్రమికగీతం	31
పరరక్తభుక్	38

ప్రతిజ్ఞ

స్వాతంత్ర్యమే నిజప్రకృతియౌ నా పుట్టు పెరటియందలి గాలి పీల్చుచుండి
తలిదేశ తియకౌగిలి నంటుకొనియుండు స్వాధరాంశువులు నొంటబట్టుచుండి
దేశసేవక జీర్ణదేహాణు సంకీర్ణభూమి పంటల రక్తమున్ రచించి
తొలియూర్పు రోదసిం తొలిసారి కన్విప్పిపట్టి వెల్గునె మున్కుసలాడుచుండి
అమృతకిరణుని జ్యోత్స్నలస్నాతమయ్యు పులకరించని పశువులపోల్కినుంటి
మీ పూతాత్మల; నిశ్వాసమెందుకో ఆకో తెలిసికొనుచుంటిమాశీర్వదించుమమ్మ.

(జాతీయ నిర్మాణ గీతి)

వ్యక్తులేనోయ్ జాతి యనగా
బాలురేనోయ్ భావిపౌరులు
ఊయలూచే చేతిశిల్పమె
ఉర్వినెంతటి జాతియూ 1

నాతి చీకటిలోన మిగిలే
జాతి గతి కది పశుజాతము
అంబికేయును మాతృహృదయా
నర్ధగతి యని వినవటోయ్; 2

'జీజి' కడుపున నెప్పు రఘునాథ్
జీ' లు కలుగుట సంభవించునె ?
మాతృహృదయము బ్రతుకుబాటల
మంత్రపుష్పము కాదుటోయ్ ? 3

బాలురైతే భావిపౌరులు
భావిమాతలు బాలికలురా
పురిటినుండీ జాతికోకరూ
పొసగవలె నని తెలియువోయ్. 4

వ్యక్తులను కావించి జాతి 'త
యారు' చేసే కర్మకారుడ
జాతి వివిధాంగముల 'జాతి
స్పర్శ' నొసగక వదలకోయ్! 5

మొదను మొదటుకు వెలుగు నిచ్చే
ఉదరప్రశ్నాతీత యోగీ,
పారశాల స్వజాతి రచనా
భారవహునికై క్షేత్రమోయ్ ! 6

విశ్వకర్మ సహాయశిల్పి,
విశ్వగతి తొలి - వేగు - చుక్కా,
నాదసహజ ! బ్రహ్మశాశ్వత !
పదకవీ, నీ బాధ్యతోయ్! 7

మాతృగీతి

వందే మహాంధ్రజననీ । వందే స్వాతంత్రధరణీ
ప్రథమాబ్ధి శాసనముపా ప్రాక్పశ్చిమప్రబంధా! ...వం
మగధన్య శిరకిరీటా, ప్రాగ్వీపాంసవస్త్రా
తంజాపురస్థపాదా, స్వస్వరూపాంధ్రమాతా ...వం
సర్వార్థగర్భయోషా! మకరంద మధురభాషా!
వేదాదిజాతి చరితా! దేవావాసయోగ్యా! ...వం

పశ్చిమపు పర్వతముల, పాతుకొనియున్న నిధుల
పెకలించి మాగృహాలవేతు నీ నదికరాల ...వం

ప్రాక్సింధు, కృష్ణవేణి, గోదావరి, వంశధారా
మంజీర, తుంగభద్రా, పెన్నా, మునేరు మిషల
నావికా శిక్షణముకై ఉరమురము తీరములుగా
తీర్చావు కన్నతల్లీ, సుతు లన్న నెంత ప్రీతో! ...వం

చేపుదువు గోమధూళీ, నవధాన్య క్షీరధారా
ఈ పెదవు లిట్టు లెండ, ఆ పాత్ర లిట్టె నిండె! ...వం

రతనాలు నీనురాళ్ళు, నీ మన్ను మంచి పైడి
బిడ్డలకు మన్ను రాళ్లా చూపావు రొట్టె నడుగ? ...వం

విద్యుచ్ఛక్తి పోనీ, తుద కన్నశక్తైనా
నిర్మించుకొనకపోయె, నీ బలగ మింతయుంటే... వం

జల పవన శక్తులన్నీ; సంధించి, జననీ జననీ
సకలాంధ్ర సామ్యధర్మ స్థాపనము చేతుమమ్మా . వందే

దిక్తటవ్యాప్త సుయశోమణి శిరోభూషణకాంతి
దిక్స్వాశితకర కనకా ఘంటానినాద గీతి... వం

తొలి సుతులు నాడు నీకు మురిపెమున కట్టుకొన్న
పట్టుసెల్లాల తిరిగి ధరించనోపుమమ్మా... వం

కాలములనాటి ఆంధ్రవాయువులు వీచునవనో
వెలుపింక మాయలేదే పల్నాటి కదల నొచ్చె,
స్వేచ్ఛాంతరంగములలో పరతంత్ర రేఖ వ్రాద
నీ సుతులు తిరుగనట్టి రోజసిని నించుమమ్మా... వం

ఒకటిగా వేలుకాంచి, ముక్కోటి తెలుగు తెలు
నీ పాదపీఠి నిలిపి, కంకణకరాలు మోడ్చి
సుత భావిశుభముకైనా త్యాగతపమున నిగా
స్వాతంత్ర్య స్తంభములకై మంటపలో వేతువమ్మా!... వం.

మాతృభారతి

●

ఒక జత చేతులు కౌగిలించుకొని
మిగిలినవానిని జోడుచేసితిమి
శిరములు జతగా చేర్చి వంచితిమి
కొనుమమ్మా మా నమస్కారమును.

హిందూ ముస్లిం సహోదరులము

ప్రకృతిఁ జెలియొక చేత నెత్తుకొని,
చెలియొక చంటిని చేసి చేర్చితివి
ఒకే ప్రేముడికి ద్విధాకృతుల మని
చెలియొక కంటను బుజ్జగించితివి

హిందూ ముస్లిం సహోదరులము

ఇరువురు కలిసిన రెండు కన్నులము
హృదయతామరకు రెండు వైపులము
తల్లి సేవలకు జత వారసులము
అద్వైతము మా ఇరువుర మతము

హిందూ ముసిలిం సహోదరులము.

......సౌభ్రాత్రము.

ఋణము

నీ మట్టిలోనుండి । నిర్మాణమొందాను
నీ గాలి పీల్చుకొని । నిలిచాయి ప్రాణాలు.

పొట్ట బట్టలకు ఋణపడిపోయియున్నాను
ఈ శరీరములోని దంత నీ సొత్తే
నీ కొరకె ఈ సొత్తు । నిలువుదోపిడిస్తు.
ఋణమింత తీర్చుకోలేనట్టి నాకేల
మరణించువఱకిట్లు ఋణమైపోతాను
నీ యొడిని మరణించనయితినో అది చాలు
నప్పుడైన కాదనక కడుపులో నిలిపెదవు.

నీవు

★

అమ్మవు నీవే ! అప్పవు నీవే!
ప్రాణం నీవే! మానం నీవే!
దైవం నీవే! ధర్మం నీవే!
నీవే లోకం! నీవే నాకం!
నీవే నేను ! నేనే నీవు.

నా స్వర్గము

★

జన్మభూమి యొక స్వర్గభూమిరా
దేశజనులె నా దేవగణముగా ॥జన్మభూ...॥

పూలతేనెల, పాలతరగల
తల్లి కౌగిళుల పిలపించెడి సుఖ
వాతావరణము పలుకరించునా ॥జన్మభూ...॥

పట్టు తేనియల తుట్టెలవోలే,
చిన్ని స్నేహితుల చిఱు మొగమ్ముల
తేనవెన్నెలల తీపి పిలుపులో
పిలుపు సీమ యొక స్వర్గభూమిరా ॥దేశజ...॥

దీర్ఘరాత్రులు దీర్ఘతమసులు
దుర్దినమ్ములును ఎఱుక లేనిదై
జనసాంగత్యము దినదినవరమా
సౌఖ్యసీమ యొక స్వర్గభూమిరా ॥దేశజ...॥

ప్రతిబింబిత తారాభ్రపటముగతి
రంగుపుష్పముల రోచు లద్దిన
పట్టుతాపితా పరుపు పసరికల
క్రీడాభూమియె స్వర్గభూమిరా ॥దేశజ...॥

చిర శిశిరమ్ములు శీతవాహములు
గ్రీష్మ చిరమ్ములు నుష్ణగుండములు
కన్నులు నమ్మని కలనేల కొయూ ॥జన్మభూ..॥
పాలు తేనియల ప్రవాహతటములు
భర్మరత్నమయ పర్వత సీమలు
వసంత సుందరి వల్లెవాటు కొస ॥జన్మభూ..॥

ప్రశ్న

★

ఎన్ని లోపములు ఉన్నను వానితో
కన్న నేల నిను మన్నించెద మే
లోపములకు నే ప్రేమించెద మే ॥ఎన్ని॥
'నీ దేశమునకు ఏమి చేసితివి
తాతా ?—' అని నీ మనుమడడిగినచో
ఏమి చెప్పెదవు రారా? లేరా! ॥ఎన్ని॥
హిందూ, ముస్లిం కలిసి నిలిచెదము
మనసును ధనమును అంజ లెత్తుదము
ప్రాణము లయినను వదలగల్గుదము ॥ఎన్ని॥

కారణజన్మ

★

లోకహితముల కొఱకు కలిగె నిమిత్తవద్జాతి
తమోపిహిత మహాకరద్యుతి ధర్మసంజాతి
పుణ్యవెలుగుల దేవగోత్రిక భారతీజాతి
భానిసీలుగ దీర్ఘకాలము బ్రతుక నీజాతి ॥లోక॥

ఎనధి నాలుగు కొంగు తెనిసీ వర్తక ప్రగతి
నలసలుగ సప్తాంబుధిద్వీపముల కరమెత్తి
విశ్వవిస్తృత ధర్మసామ్రాజ్యాధికృతి నొందీ
ప్రథమ సాగర మేఖలన్మ్యో వఱలె నీజాతి ॥లోక॥

తాత తొప్పల కొక శతాబ్దము దాస్యమున మ్రగ్గి
నిఖిల స్వేచ్ఛను గౌరవించుట నేర్చుకొనగల్గి
స్వానతన్మై తన నెత్తురులో సరిచెందు నీజాతి
అందుకొని వెలిగించి స్వాతంత్ర్యామరజ్యోతి ॥లోక॥

పైనబడిన శతాబ్దముల బడద్రోసి గమకించి
ప్రాక్ప్రభావతి ఫాలరేఖకు తళుకు సవరించి
విశ్వస్వాతంత్ర్యప్రవర్తగ వెలుగు నీజాతి
ప్రాక్ప్రతీచీ ఐక్య మొనరచవచ్చు నీజాతి ॥లోక॥

ప దు ను ప పు డ్గ ఖ

న

పు ట్టి నీవు జాతియుత నెలుగ రా

య

పోయె త్రుప్పు తొలగవ

పుట్టినట్టి యట్టి నీవు జాతియుత నెలుగరా !
రా, ఖడ్గపు పదును పట్టిపోయె త్రుప్పు, తొలగవరా !

నడివడి పిడికైపు నచ్చు కత్తి పిడికిలించరా
రాల్పడి, కొనతిరిగి. పడిమిన త్తి మొత్తుమున్నరా !

విడివడి జడిమా ప్రవృత్తి, పిరి నతము పట్టిరా !
రార, పట్టి కత్తిపిడిని, జనని కనుల వెలుగరా !

దొరుకదు పరులు బలి కాత్మరక్తమైన వాడరా!
రా, పదునువెట్ట నెత్తురుచే వాడగవలయురా !

అల్లి త్రొల్లి తల్లిచనుల పాలదెంత కాగెడిదో !
దోఃస్థిత సుతు నెత్తురి తల్లిసేవ కెంతపొంగెడిదో !

ఒర నిరకర కోట్ల సహజ కరవాలము లొకటిగా !
గాటుకు జగమెల్ల వెరచి, కనులు దించుకొనునుగా!

— -కాలప్రబోధము

చరిత్ర

★

జాతి ఉన్నతికి సాగిన వేళల
వ్యక్తులు చూపిన శక్తులకు
జాతి అపనతికి జారిన వేళల
కలిగిన పొరబాటుల కొఱకు
    జాతి చరితలో పుటలు త్రిప్పరా
    వ్యక్తి చరితే జాతిదగ చేయరా

పుణ్యవశమ్మున నొకని చేతిలో
జాతి యాదృష్టము నిలుచు వేళలో
రచియించుకొనే నిజచరిత్రయే
ఆ జాత్యైక్యస్థాయి చెందునే
    జాతి కృతజ్ఞత ఎంత వారికిర !
    స్వార్థ చరిత జాతిదిగ చేయర!

రాజుల ఇతిహాసములు ఘటించి
ప్రజలు చరిత్రవిహీనులు కాగా
'చరిత్ర తిరుగుచు నుండ' కేమిరా ?
జాతిని వ్యక్తికి బలినొసంగకా
    ఇతిహాసోపకృతిని పొందరా
    ప్రజాయుగమునకు శ్రీ రచించరా.

తూర్పువైపు హో!

★

కాలచక్రగతి కనరా, లేరా!
బంతిపంపూవంతు వచ్చే కనరా!
తిరిగి తూర్పున కాంతి ప్రభవించునులెరా!
నిదుర మానాకున్న, నిదురే గతిరా!

విశ్వమెల్లా తూర్పు చూచేరా!

భావిభాగ్య కారకుడ వీవేరా!
కడగొట్టు గారాబు తనయూడ రారా
మాతృ పంచమప్రాణధనుడ వీవేరా
దేశసర్వస్వంపు టాశా, రారా!

నీవే నిదురించ నింకెట్లురా?

కనుమూతలో చీక టనగ నదియెంత?
అందులో కలిగేటి నిద్రసుఖ మెంత?
వెలుగు వెల్లువ చుట్టు విరబోయుచుండె
నిద్ర మరిగే జీవి బ్రతుకు వెలుగెంత?

వైతాళికుడవో, లేరా!

పరతంత్రము

○

ఒకరు పెట్టే తిండి కొడబుట కర్మరా,
ఆత్మసంపాదనము ననుభవించాలిరా
రక్తమును పారతంత్ర్యమున రచింతురా,
భారతా,
ఒంటలేని స్వతంత్ర మింట నెట్లుండురా?

పరతంత్ర జీవితము స్వామిభక్తిని పెంచు
స్వాతంత్ర్యపు బ్రతుకు స్వాభిమానము పెంచు
కృతవిజ్ఞతావాత్మక్షుభిత జీవిక వలదు
భారతా,
సమయమున కెప్పుడైన చావనైనను పడదు.

భ్రమరగీతి

★

పుట్టలో చీమవా పుట్టిన ట్లురుగుటకు ?
పుట్టునేలను బ్రదుకుపోక లగుపించాలి.
నీ చేతిలో దివ్వె నిలవాలి తారగా!
నేల కథ నొకటిగా నిలవాలి నీగాథ!
బ్రతు కొక్క జీవనదిపాటగా వెలవాలి!
చిరవాయువుల రవళి జేరి, స్వనియించాలి! ॥పుట్ట॥

శిరోరత్నం

●

మణికెంపు కనిపించి, మకుటాగ్రమున నుంచు
కొన్నాళ్ళు కులుకుతూ..... ఓ ప్రభూ,
భూభర్త తలకెంపు కిగిరించెరా, ఫణిరాజు
మకుటాగ్రరత్నమ్మురా !

ముకుట మహా మణి పొగవెళ్లు చుండేను
పొగవెళ్లి, పొగవెళ్లి, భగభగా మండేనా !
చేచేతె విదిలించరా ఓ ప్రభూ,
నరు ఎత్తు కది మించురా !

రాయరాయగ గర్భరతులొసంగి, యొసంగి,
మిగిలిన ఎమ్ములో రగులునో కార్చిచ్చు !
కడుపుచిచ్చుం ద్రెంచి, బలికోరురా !
ఓ ప్రభూ !

పుత్రానుభవనీయ స్వాతంత్ర్య డోలికా
స్థగితార్థయోగ్యరా ! నీచమానవ పాప
దళనదమనత్రాణ సంత్రాత !
త్రాణభారము దించరా !

క్రీడా గీతము

●

(గుఱ్ఱపు కఱ్ఱ - ఆట)

ఉర్ కర్, బఢ్, బఢ్, ఉత్తమాశ్వమా!
చల్ చల్ చల్ చల్ జంగ్-కా-ఘోడా! ॥ఉర్ కర్, బఢ్॥

కాశీమల్లి కీలుగుఱ్ఱమా,
తాతల తలపలె తరుణ తురగమా!
తాతల శౌర్యము తలపించెద నే ॥ఉర్ కర్ ...॥

ప్రతాపరాణా ప్రసిద్ధ 'చేటక్'
జాతికి చెందిన 'జాతితురగమా,
ఎక్కిన రౌతును గుర్తించగదే ॥ఉర్ ...॥

గౌతమవీరుని 'కంటక్' ఘోటక
రక్తము కాదా రాచతురగమా,
పైగల వీరుని బట్టి కదలవే ॥ఉర్॥

ఛత్రపతీశుని జయకారణమా
'భవాని' హాయ సద్భ్రాతృకోటివే!
మూపున వీరుని పొత్తియె లేదా? ॥ఉర్ ...॥

ఉచ్చైశ్రవగోత్రిక ఘన హయమా,
దేవజాతిలో నొదవి యుంటివే
ఉత్తమాశ్వికుని హొయలు తెలియవా? ఉర్ ...॥
పారసీక 'రఖూ' జాతదిగో
హుంకరించి, సకిలించి ఉరుకవే
భారతీయతను చాటి నిలుపవే ॥ఉర్‌కర్॥

చందమామ

★

బిడ్డ :

చందమా మెందుకే
మందహాసమె చేయు
నెప్పుడూ ఏమోను
చెప్పున ట్లుంటాడు
వెన్నెలల మొగమే మొ
చిన్నబుచ్చేస్తాడు ?
అమ్మా,
చందమామకు, నాకు
సంబంధ మేమొ?

తల్లి :

చందమామని నీవు
చక్కగనె అన్నావు
తెలుగుతల్లిని నాకు
కులుకు తమ్ముడు వాడు
బెంగెట్టుకున్నాడో
మేనల్లు నినుచూచి
బాబూ,
చందమామకు కళలు
సరిగ సవరించరా.

క్రీడా గీతము

(ఆటక్కోపోతనం)

ఒకటవ అర్ధ స్వరమేళ :

అమ్మ ఒడిలో హాయెరుగుదువా ?
పూలతోటల కౌగిలి తెలియున ?
మలయానిల లాలన గరిగితివా ?
జలతరంగముల గిలిగింతితివా ?
తల్లి ప్రకృతీ ఒడి నాదేదమా ?

రెండవ అర్ధ స్వరమేళ :

వెలుగు కరములు చాచెర తల్లీ,
తేనె - కోయిలపాటలఁ బిలిచే,
మొయిలు తురగాల్ పనిచే లేరా !
ముసిలిం, హిందూ సహజుల జూచీ
చెరియొక కంటా కప్పకొనేరా !

ప్రథమార్థ స్వరమేళ లో ఒకడు :

బంగారపు కడియమురా కనరా!
పూర్వ మిచ్చో మట్టే కదరా!

దాగుడు మూతల నాడరారా!
తొక్కి, ఎక్కి, గెంతేమేరా?
అమ్మ నేలా ఒళ్లో పడరా!

<u>ద్వితీయార్ధ స్వరమేళలో నొకడు :</u>

ఆత్మతోనే దున్నెనో ఏమో
నుదుటి చెమటే దుక్కి తడిపెనో,
కండ కరిగే బలము చేసెనో,
కళ్లతోనే పెంచుకొనెనో!
ప్రాణశక్తికి రూపొసగెనురా!

<u>ద్వితీయార్ధ స్వరమేళ అంతయు :</u>

స్వీయమాంసము నరిగించుకొని,
గింజగింజకు రక్తము నొసగీ,
ప్రాణములనే రాసులు పోసే
ప్రాణములతో చెలగాటమురా!
గింజ లెముకలై ఎదలో నిరుకునో!
కృషి దేవీ స్తన్యామృతసరసీ
కెలకకు డేజన్మకృతఫలమో!
'పండ్లు విత్తీ, పలుగులు కోసే
గడ్డ' మీదను పుట్టితి మనలే
కోతికోమ చ్చాడగ లేమా?

<u>రెండర్ధ స్వరమేళలు :</u> అమ్మ ఒడిలో......॥

జోలపాట

★

... ... హాయీ.
ఈ ఊపు ఊపుచూ నే పాడు పాట
ఏ పసినెత్తురిలో నెలకొనునుగాక
ఈ గాలితరగలో ఈ పాట నిలిచీ
శ్వాసశ్వాసను బ్రతుకు శాసించుగాక ... హాయీ.
ఊరుకో విద్యాపు రోరుగల్ కథలూ
పల్నాడు, బొబ్బిలి పౌరుషా లన్నీ
స్మృతిపథమ్ముల జేరి, సాకేదో తండ్రీ
తల్లిభూమిని నీవె తరియించవలెరా... హాయీ.

కృష్ణరాయ, ప్రతాపరుద్ర కుంజరులు
నాగమ, మల్లమా నారి సింగములు
ఊహలో కొచ్చెనో ఉలికులికి పడును
కనులు నీపైనుంచి కలదురా తల్లి... హాయీ.

ఘమార్జ యుగంధరా తిమ్మరుసులాది
బ్రహ్మన, మాదనా ప్రజ్ఞావిశేషుల్
మెఱసిన నీజాతి సురవర్త్మ మందూ
మూసిన చీకటుల్ పోకొట్టవలెరా... హాయీ.

ఆసేతు వింధ్యాచలాంధ్రరాజ్యమునూ
వంగ, యవన తటాల వైజయంతికలు
కలగాంచితో బాబు ఖంగారు పడితీ
భావికై నిను నమ్మి వఱలురా తల్లీ... హాయీ.

అమరావతీ శిల్పి హాస్తనైపుణులు
నాగార్జున ధరాధర శిల్ప ఖనులు
ప్రియ అజంతా శిల్ప విన్యాస విధులు
తలపునకు వచ్చెనా! తండ్రీ నా బాబు... హాయీ.

థేమ్సులో నీ నౌక తేలిన దినాలు
సీమలో నీ దుస్తు సింగార దినము
సీజర్లు నీ సఱకు గని మఱియు దినము
త్రవ్వుకొనుచుంటివో తలకుచున్నావు .. హాయీ.

తెలుగుజెండాలతో తెలుగు నౌకలను
క్షుత్కాంతి యొకచేత, హృత్కాంతి యొకట
తెలుగువలసల లోన దించిన దినాలు
జ్ఞాపకము వచ్చెనా! కన్న నా తండ్రీ!... హాయీ.

నీ పోటు కండరాల్ని పొంగు నెత్తురి
ఈ నీ శరీర నిర్మాణపు కణాలు
మన యుద్ధఱకు నేక మాత భారతికే
నీ జీవితము మ్రొక్కుకొంటిరా పుత్రి!... హాయీ.

అన్యుల కీర్త్యనీయస్థలిగా నిలిచీ
నీ జాతి యొకనాడు నింగి తాకినచో
ఆ నాళ్ళు తలచుకొని అటమటించెదరా ?
నీజాతి నీతిని చాటి నిలపాలీ... హాయీ.

పుత్తడి పంటలా భూమి గర్భమ్ము
పాలతో, తేనెలతో ప్రవహించు పొలము
కలుగు నీ భూమిని కలిగెరా కఱవు
కఱవు దీర్చెదనంచు కలదురా తల్లీ... హాయీ.

నా కెంత యనియేమొ నవ్వేదవు, కానీ
ఉగ్గులో నే నిచ్చు నుత్తేజ మెల్లా
తరుగకుండాలిగా పెరిగినను కానీ
తల్లి ఋణమును దీర్చు ధన్యతను గనుమీ... హాయీ.

ఒడలంత నెత్తురే ఉడుకదైనానూ
అసువు లున్నవి కాని అర్పించలేరు
స్తబ్ధతయే జన్మతత్త్వమైనాదీ
వెలిగించవలె వారి వీరజ్యోతులనూ... హాయీ.

నిదురలో కనుబొమల్ నిక్కించుచుంటీ
అమ్మమాటలు నీకు అర్థమైనవియో
ఎన్నిజన్మలనుండి మన దాంధ్రజన్మ
గాలి పీల్చుటలోనె గ్రహియించినావూ... హాయీ.

బాబు……….పేరు పాపలకు పెట్టి
దేశావసరములకు తేకువలు గలుగ
దీవించుకొని, పిల్చుకొనవలెర భువిని
నీ బ్రతుకు తల్లికై ముడుపుకట్టుమురా… హాయి.

ఆత్మ

●

అమ్మయొక్క ఉగ్గులలోన
అప్పయొక్క ఒఱవడిలోన
ఆచార్యుని బోధామృతమంగా
ఆత్మయొక్క ఆదేశములో
పూసినట్టి దేశప్రేమ
దేహాణువులను దీపించింది

నా దేశం భారతదేశం
నా పేరు……….బాబు.

మేలుకొలుపు

●

కన్నతండ్రీ! నిదురలేరా, చిన్నబోయె చీకటిల్లు,
నీకు ముందే నిదురలేచి, తల్లికనులు వెలుగజేయు
సూర్యమొగమును చూడలేవూ ॥కన్నతం॥

తల్లి ఉషసీ నల్లముసుగు, తొలగగానే కరము లెత్తి
తన్ను నెత్తుకోనుమటంచు, కళ్ళు విప్పి కాంతులన్ని
పారబోసెడి, నీవురా? ॥కన్నతం॥

నీవు ముసుగుపెట్టినంత, రాత్రిదీపాల్ పెట్టినామూ
ఇంటిదీపము బాబు లేవక, రేయిదీపము నార్పుటెట్లు?
కొండదీపము సాటిబాబువి! ॥కన్నతం॥

అమ్మ ఒడినీ విడువకుండనె, గోళములు వెలిగించు సూర్యుడు
బాబు లేనీ లోకములకు గ్రహణమే ననుసట్టిసుద్ది
కన్నకళ్ళకు చూపరా! ॥కన్నతం॥

బాబు వెళ్ళక బడియె తెఱువదు; భాయి, బ్రదరు బడికి రారు
గంటవేళకు గంట మ్రోగదు; గురునిముఖమున వాణిపలుకదు
చిన్ని పొత్తాల్ పట్టరా! ॥కన్నతం॥

నిదుర లేచి, నిన్ను చూచి, ప్రకృతి మొగమును చూడ నెంచి,
కళ్ళు మూసి, కరము జాచి, కన్నతండ్రి అక్కొ పిలిచెడి
లేవమందము, లేవరా ॥కన్నతం॥

మేలుకొలుపులు పాడు పక్షులు, మేనుతట్టి గంధవాహులును
లేచి నీకై అపుడె వచ్చిరి, భానుడు, బ్రదుముల మేలుకొల్ప
వాడ వీధుల నున్న నెట్లు?... ॥కన్నతం॥

తెలుగు బాలుడు

★

బాలుడైతే నేమి తెలుగైననే చాలు
తెలుగునెత్తురులోనె ఎంతైన కలదు
సింహ మెక్కి సవారి చేసినవాడు
శాతవాహనుడైన తెలుగు బాలుడె ॥బాలు॥
పంతాన నరసింగు తల తెచ్చినట్టి
బాలచంద్రుడు కూడ తెలుగు బాలుడె ॥బాలు॥

నాటి తెలుగు తల్లి

O

తొలినాటి తెలుగులను
తల్లు లాలి పెంచిరో
శాలచంద్రములు, శాంత
వాహూతే తో చెదరు!

జాతి జీవిత గీత
చరణములతో బ్రతుకు
'భ్రమరికా ఫణితి'లో
పాడి కావించిరో ||తొలి||

ఎడద నాళములలో
నుడుకు రక్తములపై
తేలు నా లెలినురుగు
పట్టికుడిపిరా ఏమొ ||తొలి||

మాతృభూమీ వక్ష
మకరందముల నయిన
కంకి-పాయసము లే
కడుపు నించిరా ఏమొ! ||తొలి||

మధుర జాతీయతా
మకరందముల యుగ్గు
కత్తిమొనతో నెత్తి
కడుపుకుంచిరా ఏమొ ||తొలి||

వీరచరిత కథలు
వీనులను మథియించి
నిగ్గుగా బ్రతుకు లటు
నిలువ దేల్చిరా ఏమొ ||తొలి||

పోగులుగ బారలే
పోసి, సేసిన చేతి
పొత్తి కౌగిలి వెచ్చ
నొత్తి లాలించిరో ||తొలి||

ప్యూహా, దుర్గ, సులక్ష్య
యుద్ధపరివృత్తములె
క్రీడా విధాజ్లేసి
క్రీడించ నేర్పిరో... ||తొలి||

ప్రథమాభిశాసకులు

★

మధ్యధర రేవుల్లో
'అలికజాండ్రియ'లో
గొప్పరకపుటోడ
లంగరేసింది—
దానిగూర్చి 'రోము' నేలు
'సీజరు'కు తెలిసి
'ఈ కడలిశాసకులు
ఎవరా?' అటంచు
'ఎవరిదా అటు తేలు
ఊర'ంచు, తానె
'ఈజిప్టు' 'టోలమి'ని
వెంటగొని, దాని
'నఖూద' ఆజ్ఞ సం
పాదించి-లోన

మోటుపల్లి వారి
ముత్యాల వీధి
'భరుకచ్ఛ' పట్టుక
చ్చుడమమ్ము సీమ
'మనరప్ప' సీమ 'మా
ల్లల్ల మ్ముచోటు
శ్రీకాకుళం దంత
శిల్పాలతట్టు
దంతిపురపు సుగంధ
ద్రవ్యాల వాడ
క్రొత్తపట్నం ఓడ
పనిముట్లకోట్లు
మచిలిపట్నం వారి
'మారక-కచేరి'

'పుంజారి' వెంట జని, చూచి చూచాడు
'ఆంధ్రభారత నర్సపురకృత'మ్మనుచు

4
ఎగుస్థ లిపి చూచి శిరము వంచాడు
కనపడే జెండాకు కరము లెత్తాడు
శతకర్ణ్ణభూపతికి స్వస్తి పలికాడు
ఆ ఓడ ‘మాలిము’ ల ఇంటిపా టిద్ది
ఆ ఓడ మాలిముల మనుమణ్ణి నేను.

అనుబంధము

★

తల్లి చన్నుల నుండి పడిపోయినట్లు
తేళ్లు కన్నుల లోనికిన్ బ్రాకినట్లు
దేశాంతరావాస మెద జలదరించు ॥తల్లి॥

గళము కత్తిన కత్తి హారమైనట్లు
పైకిపోయిన యుసుకు లట్టె దిగినట్లు
పునరాగమన మెంతొ తీపిసుఖ మిచ్చు ॥గళ॥

నిరత మధుబు త్వానుసరశీలి పికము
జన్మభూగత ప్రాణధర్మ మీ మనము
మన్ను మన్నున నిల్పుకొను కోర్కె హెచ్చు ॥ని॥

మాతృగీతి

తెలుగులు

★

తెలుంగులయినా చెలియలు వినరే
తెలుంగు దేశము చరితము వినరే
తెలుగుల వెలుగులు కనరారే ॥ తెలుంగు॥
దక్షిణభారతదేశ రక్షగా తెలుగు పతాకలు నిలిచాయే
నీడంజేర్చి సుఖపెట్టాయే ॥ తెలుంగు॥
ప్రథమ సముద్ర శాసన మిషతో
తూర్పుపడమరలు కలిశాయే, సంస్కృతియాత్రలు జరిగాయే
॥ తెలుంగు॥

తెలుగు కవనములు తెలుగు వెలుంగుల
తీయబలుచి తెగజిమ్మాయే, తీపికి హద్దులు తీర్చాయే ॥ తె॥
వేదారణ్యాంతఃపథదర్శక విద్యారణ్యుడు మనవాడే!
మేధోజ్వలమణి మాం వెలుగే ॥ తెలుంగు॥
మగధలోన మా జెండా నిల్పిన
హాలవంశముది మనజాతే! మాలో నెత్తురు లప్పటివే ॥ తె॥
చతుశ్శైల శిఖరమ్ముల నెక్కి
తెలుగు తేజమును దిక్కులం జాటిన
రాయలు చరిత రచించాడే ॥ తెలుంగు॥

సంక్రాంతి గీతం

○

చందమామ! చందమామ! ఓ చందమామ!
చందమామ కన్నతల్లి జంగమాలగడ్డ
జంగమాలగడ్డపై - నిత్యదినసీమ
నిత్యదినసీమలో - నీలాలవఱద
నీలాలవఱదల - పచ్చలపైరు
పచ్చలపైరుల - బంగారుపంట
చందమామ ! చందమామ ! ఓ చందమామ !
బంగారుపైరుకి - పంజరాలకాపు
పంజరాలలోచిక్కి - మూతవడుకళ్లు
కళ్లలోమెఱుపులు - పల్లవించుతార
తారల్లతపసులు - తనియించు మామ
చందమామ ! చందమామ ! ఓ చందమామ !

కృషిగౌరవం

★

తిన్న తిండేమైన ఇముడవలెనంటూరా?
మన్నవలెనందురా మన కట్టుకొనుగుడ్డ?
దీపముంచిన దివ్యవేళల
'అమృతమస్త'ని అనెడి వేళల
పాటరి ఋణములు మిగులని స్థైర్యం
పాటరి మేలును మరువని హృదయం
ఉండచూచుకోవలెనండోయ్!
మానవత్వ మేమర కండోయ్!

అన్నమును బుట్టించు దొర కృషికు డంటరా!
వస్త్రమును గలిగించు దొర పాట రంటరా!
వారి యాకలిని చూచేముందే
వారికి దణ్ణం పెట్టుకొనకయే
'అమృతమస్త'ని అన్నావంటే
'ప్రాణాహుతు'లను పట్టావంటే
పానజలము రక్తము సుమ్మోయ్
తిండి ఎముకలా రాసేనోయ్!

కడుపులు కొట్టిన బంగరు కణికలు
కాటిని ప్రోవుగ చేసిన యెముకలు
శ్రామికాస్థుల దనువు పెంచకు
శ్రమికు నెత్తుట కడుపు నింపకు
పరిశ్రమా గౌరవం నిలబెట్టకుంటే
'కష్టే - ఫలే' సూక్తి దక్కించకుంటే
ఆ పోకడ జయమునవబోదోయ్
శ్రామిక ఋణమున పోబోకోయ్ !

మొట్టమొదటి నరుడు తెలచూపిన దినాల
శ్రమిక రాజ్యమే భువిమీద కలదంట
సోమరీంద్రులకు గతులు లేవట
ప్రకృతిగతులకు చెఱుపు లేదట
వడి 'కృషిరాజ్యము' తేవలెరా
అర్థాంగలినే కలిమి చేర్చరా
ఆ పోకడ జయమవుతుందోయ్
శ్రామిక గౌరవ ముంచాలోయ్!

కృషిక గీతం— (ప్రజామిత్ర)

కష్టార్జితం

★

చెమట సొమ్మే సొమ్మురా, స్వార్జనమ్మే పంటరా
నుదుటిచెమటను నూర్చుకొనియే భాగ్యమే భాగ్యమ్మురా॥ చె॥

చెమట పోసీ పెంచుకొనక, ఒడలు దాచుకు, ఉన్నదానినె
నమలి, జీవిక వెళ్లబుచ్చే, 'పుట్టు శ్రీ'అది గడ్డిరా॥ చె॥

చెమటపోసీ చేసికొనుచు, ఒకరు పేర్చేఒడలికష్టము
నోటిముందుది ఊడ్చుకొనియే దోపిడీ అది నెత్తురా ॥ చె॥

గడ్డితిని, బ్రతికేవి పశువులు, నెత్తురుపై నిలిచేవి మృగములు
ఆత్మకష్టార్జితము అన్నము, అమృతసృష్టి కదా ॥ చె॥

మూలధనములు మూల్గుచున్నా, ప్రజల కొంఅక్కై ముడుపుకట్టే
చెమట టోపీల్ కుట్టుకొను 'ఔరంగజేబు'ను తలవరా ॥ చె॥

శ్రమిక గీతం

★

పాటుపడుమురా! పాటుపడుమురా!
మేనువంచి, నుదురు తుడిచి, ముద్దవెత్త్రరా ॥పా॥
కృషికష్టము నరమాంసము చాలవిలువరా!
ఎత్తు కెత్తు చెమట పోసి, రొట్టె కొనుమురా
పాటుపడుమురా, పాటుపడుమురా!
నూలుతీసి, ఖదరునేసి, మేని కిడుమురా
నెత్తురోసి, చెమట పోసి, నేసికొనుమురా!
ఆత్మకృషిని, విలువయొసగి, బట్ట కొనుమురా ॥పాటు॥
పరిశ్రమాప్రసాదమెపుడు బలిని గోరురా!
ఆత్మ బలి నివేదనమున అందుకొనుమురా ॥పాటు॥
సోమరీని మైల సోకనీక చూడరా
శ్రమపవిత్ర జీవియొక్క మందిరమ్మురా ॥పాటు॥

అన్నగానం

యువకామినీ గాన మత్తహృద్రక్తితో
యువకవీ, ఇంకెంత కలవరింతువు గాని
అల్పభుక్తసహోదరార్తిరక్తినొకింత
పలవరింతిము లేవరా!

నిర్గుణేశ్వర భక్తి కష్ట సాధన యేల?
సగుణప్రజారూప జననిభూ భుక్తికై
భువికవీ, భక్తితో కలము, కంఠము చేసి;
అర్థసాధన గాంచరా!

ముక్తియందు నగోచర స్వార్థఫలముకై
జనకవీ, ఒంటిగా తపమేల? జపమేల?
జనపథములో నిల్చి, శంఖ, కంఠము లెత్తి
జఠరముక్తిని జూపరా!

ఉదరకీలల నార్పు నిశితాగ్ని జ్వాలనకో,
బాధోపశాంతికో, నీగీతి తోడ్పాటు,
జనకృతజ్ఞత పొందునాడురా నీజన్మ!
జన-వీరు డయ్యెదవురా!

5

ఆత్మ సంగీతము

★

నాపొలముల నాకరముల ఫలియించిన ఫలితముతో
రొదవించిన నెత్తురివంత కదలించదా మాతృగీతి ॥నా॥
నా కరముల నేసికొన్న వస్త్రములో పులకించెడి
యెదస్పందన తాళగతి వినిపించదా జననిపదము ॥నా॥
నా పితరుల సంస్కృతిలో మ్రోసిన నా హృద్విపంచి
ఏ గాలికి కదలినైన స్వనియించదా జాతిగీతి ॥నా॥

సవరణ

★

ప్రపంచ ప్రాక్కటిలో, అరుణోషస్వినికీ
పదములకు
లత్తుక దిద్దుటకు రక్తమె కార్చారో
తెలుగులటు
విశ్వతమస్వినికీ వేగుగీతులయిరో ॥ప్రపంచ॥
సిరికి బాష్పములతో చెరుగుచుంట కనవో
జననీ — లా
తూరుపార్ద్రరేఖా, పుత్త్రికుల భాగ్యరేఖా
తెలుగులే
రక్తమొసంగెరా! తిరిగి అలదవలెరా! ॥ప్రపంచ॥

తత్త్వము

జాతిప్రేమకు పైకి ఎగురలేను !
స్వజన సంగతి నసలె మిగులలేను !
జాతీయతాంధునుల సుఖులు తిరిగేను ! ॥జాతి॥

పాలబందము లెట్లో త్రెంచుకొనును
పూలబందము లైన త్రెంచుకొనును
గాలిబందము లేమి త్రెంచుకోలేను ॥జాతి॥

ఇంటివారల కొక్క యోగి నేను
అవిశాల హృదయుడను అవనిలోను
జాతీయతా డోల లూగి, యూగేను ॥జాతి॥

స్వాతంత్ర్యపుఁ బ్రతుకు బ్రతుక వలెను
ప్రాణమైనను కడకు విడువవలెను
రాణాప్రతాపు భువి నవతరించాను ॥జాతి॥

పర రక్త భుక్

★

కాలే కృషికుని కడుపు గ్రీష్మముల
కార్చేకృషికుని ఘర్మవర్షముల
నేర్పడు కంకుల, జేర్చె క్రొవ్వన
వెన్న డగ్గికల్ వెలువడునో

* * * *

పచ్చని పంటల పరువము పీల్చెడి
ముచ్చుపురువులే హీనంబో !
రైతు - సంఘు - తను - రక్తము బీల్చెడి
రాతు బ్రతుకె హీనంబో !

తెలుగుతనం

●

ఆ మురళి చేఁగొనకురా
ఆంధ్రుడవు
శంఖారవము చేయరా
నిద్ర జోగొడుతుందిరా
ఆ మురళి
శంఖాన్ని చేదాల్చరా!

*   *   *   *

బాలికలు ఆడేదిరా
బాలుడవు
ఆ ఆట మానేయరా
తెలుగాట లున్నాయిరా
అవి గొప్ప
వీరుల్ని సృష్టించురా!

ఆనాడు

★

మాధర్మ మేగంట నేమూలా మ్రోగేది
మాధర్మభువి నినుడు అస్తమించని లేదు ॥మా॥

మా సంస్కృతి జ్యోతి తోరణాల్లెత్తిమి
అబ్ధి యంచుల ధర్మకేతనా లతికితిమి ॥మా॥

మధ్యమెరికా లోని మయచిత్రశాలల్లో
ఈజిప్టు భూకుహర ఋష్యాశ్రమాలలో ॥మా॥

ప్రాగ్భారతద్వీప భరతసంగతుల లో
చీనా జపాన్ బౌద్ధ జీవితపథాలలో ॥మా॥

యువన రోమక నాగరికతా స్రవంతిలో
లిథ్యూనియా కణ్వ సాంప్రదాయాలలో ॥మా॥

ప్రాగ్విశ్వభారతీ కాంతి కిరణాలలో
ధ్రువతారకాది నక్షత్రలోకాలలో ॥మా॥

తెలుగు

★

నీ రక్తమున కలదు తెలుగూ
తెలుగులోనే కలదు వెలుగూ
పొనుగువడియున్న దా మెఱుమూ
నివురు లూదెద పాటపాడీ... ॥నీరక్త॥

ఏకమేవ ....

★

పాడెదా, పాడెదా, పాటలుపాడుచు బ్రతికెదా
భారతీ పదము పాడెదా! భూమి యంచులకు మ్రోసెదా ॥పా॥
ఆంధ్ర లేదు, మఱి ఓఢ్ర లేదు, భారతియె సర్వమనుచూ
భారతీ పదము పాడెదా ॥పా॥
హిందు ముస్లిముల మేకజాతికే రెండుప్రతుల మనుచూ
ఐక్యగీతమును పాడెదా ॥పా॥
రాజుకాని మఱిరైతుకాని చక్రమున నాకులనుచూ
జాతిగీతమును పాడెదా...॥పాడెదా॥

స్వాతంత్ర్యోత్సవము

యూపమున జోగంటిరా! ప్రా
భాత వార్తావహుడవై యో
భ్రమర బాలక! నూత్న గీతుల
లేపవచ్చావా?

చిలుకబాలిక! చెట్లకొమ్మల
చేరి, స్వాతంత్ర్యాగమనముకు
ఏలపల్కుల మంగళాగత
మీయవచ్చావా?

చక్రవాకీ, నీవునూ స్వే
చ్ఛాప్తి కారతి నెత్తవచ్చావా?
పరభృతా, స్వాతంత్ర్య దినకై
వార మిచ్చేవా?

ప్రాతరోత్ఫుల్ల సుమరస మ
ధ్వార్చనల శాఖాంగనా, ప్రా
క్షీర స్వేచ్ఛావాయువున శా
తిథ్య మిచ్చేవా?

కేకినీ స్వాతంత్ర్యలక్ష్మిని
కేలుపట్టిన క్రొత్త పులకల
పురి విదిల్చి స్వతంత్ర నాట్యము
పూనుకొన్నావా?

వెలుగు-జండా విప్పి పట్టుచు
వేగు-నై తాళిగుడు వచ్చిన
చిగురు తోరణములను నిలబడి
చీరనున్నారా ?

ఆంధ్రవాణి

మధుర మంద మకరందపదామృత పరివాహీ
విధురుచి మధు ముక్తాక్షరమా లోపరివాహీ
విశ్వవాణీ, మనోజ్ఞ మహాంధ్రవాణీ ॥మధుర॥
ముద్దులొలుకు హంసధ్వని మాటకట్టుదే
వాణి
పంచకళ్యాణి ఠీవు లొలుకపోయుదే ॥మధుర॥
జాతిభావదీపకోజ్జ్వల ప్రభామహాన్వితా
ఆంధ్రి
పదపదామరారుణజ్యోతిరుద్ధృతా ॥మధుర॥